

НАРЕДБА № 3 ОТ 18 ФЕВРУАРИ 2008 Г. ЗА НОРМИТЕ ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛСКА РАБОТА И РЕДА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЧИСЛЕНОСТТА НА ПЕРСОНАЛА В СИСТЕМАТА НА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА

Издадена от Министерството на образованието и науката

Обн. ДВ. бр.27 от 11 Март 2008г., изм. ДВ. бр.4 от 15 Януари 2010г., доп. ДВ. бр.17 от 28 Февруари 2012г., изм. ДВ. бр.63 от 1 Август 2014г., изм. ДВ. бр.16 от 27 Февруари 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.75 от 29 Септември 2015г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определят нормите за преподавателска работа и редът за определяне на числеността на персонала в системата на народната просвета.

Чл. 2. (1) Персоналът в системата на народната просвета се разпределя на педагогически и непедагогически.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г.) Педагогическият персонал включва: директор, помощник-директори по учебната дейност, по учебно-производствената дейност и по спортна подготовка, ръководител на компютърен кабинет, ръководител на филиал в междуучилищен център за трудово-политехническо обучение (МУЦТПО), учителските и възпитателските длъжности, логопед, психолог, педагогически съветник, корепетитор, хореограф, педагог, ресурсен учител.

Раздел II. Норми за преподавателска работа

Чл. 3. (1) Нормите за преподавателска работа представляват броят на учебните часове, които се изпълняват от педагогическия персонал в рамките на работното време, установено в трудовия договор, съобразно изискванията на Кодекса на труда.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г.) Нормите за преподавателска работа се отчитат в учебни часове с изключение на нормите на ресурсните учители, учителските длъжности в детските градини, възпитателските длъжности и педагогическите съветници, които се отчитат в астрономически часове. Лицата, заемащи учителски длъжности в детските градини, в обедните часове може да работят едновременно до два часа.

(3) Изпълнението на нормите за преподавателска работа е част от трудовите задължения на педагогическия персонал.

(4) (Нова - ДВ, бр. 17 от 2012 г.) Нормите за преподавателска работа на лицата, заемащи възпитателски длъжности, включват следните дейности: самоподготовка, организиран отход и спорт, дейности по интереси, консултации с ученици, диагностициране и насърчаване на постиженията на учениците, работа по индивидуални образователни програми.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г., предишна ал. 4 - ДВ, бр. 17 от 2012 г.) Нормите за преподавателска работа на директорите на детските градини, на общежитията и на ресурсните центрове за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със

специални образователни потребности се изпълняват по време на законоустановен отпуск на лицата, заемащи учителски и възпитателски длъжности.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 17 от 2012 г.) Нормите за преподавателска работа на педагогическия персонал в извънучилищните педагогически учреждения с изключение на ресурсните центрове за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности и логопедичните центрове се изпълняват от 1 октомври до 31 август.

(7) (Предишна ал. 6 - ДВ, бр. 17 от 2012 г.) При нормална продължителност на работното време по смисъла на чл. 136 от Кодекса на труда на педагогическия персонал се възлага не по-малко от минималните задължителни норми за преподавателска работа, определени в приложение № 1.

Чл. 4. (1) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г.) Работно място за учителска длъжност може да се открива при наличие на учебни часове по определен учебен предмет, вкл. и от свободноизбираемата подготовка (СИП), за изпълнение на минимална норма задължителна преподавателска работа.

(2) (Нова - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Работно място за учителска длъжност в класовете от началния етап от основната степен на образование може да се открива при наличие на учебни часове по учебните предмети от съответния клас от началния етап, вкл. и от свободноизбираемата подготовка (СИП), за изпълнение на минималната норма задължителна преподавателска работа за учителска длъжност в I - IV клас.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г., предишна ал. 2 - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Работно място за учителска длъжност може да се открива и когато по учебен предмет са налице учебни часове повече от половината минимална норма задължителна преподавателска работа, при условие че работното място е единствено по съответния учебен предмет или всички други работни места по същия учебен предмет са формирани по реда на ал. 1.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г., предишна ал. 3 - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) В рамките на определените средства по делегирания бюджет на училището работно място за учителска длъжност може да се открие при непълно работно време, когато учебните часове по учебния предмет са по-малко от половината от минималната норма задължителна преподавателска работа.

Чл. 5. (1) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Работно място за учителските длъжности "ресурсен учител" може да се открива в ресурсни центрове за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности или в държавни и общински детски градини и училища при наличие на не по-малко от 5 деца и/или ученици със специални образователни потребности, които се възпитават или обучават интегрирано в държавните и общинските детски градини и училища.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г.) В случаите, когато броят на децата или учениците е по-малък от 5, работното място за учителските длъжности "ресурсен учител" по ал. 1 може да се открива за няколко детски градини или училища, в които се провежда интегрирано обучение.

Чл. 6. Работно място за длъжностите "ръководител на компютърен кабинет", "педагогически съветник" и "помощник-директор" може да се открива по решение на директора в рамките на утвърдените средства по бюджета на училището, детската градина или обслужващо

звено и при наличие на минимална норма задължителна преподавателска работа, когато такава се изисква за длъжността.

Чл. 7. (1) (Изм. - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Когато работното място е открито при условията на чл. 4, ал. 3, минималната норма задължителна преподавателска работа може да се допълва с часове по други учебни предмети, с часове от СИП и с часа на класа. Ако учебните предмети са с различни минимални норми, часовете за допълване се привеждат към минималната норма за учебния предмет, за който е открито работното място, съгласно приложение № 2.

(2) (Нова - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) В случаите по ал. 1, когато минималната норма задължителна преподавателска работа се допълва с часове по други учебни предмети от класовете от началния етап от основната степен на образование, тези часове се възлагат приоритетно на лицата, които отговарят на изискванията за заемане на учителски длъжности в I - IV клас.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г., доп. - ДВ, бр. 17 от 2012 г., предишна ал. 2 - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Минималната норма задължителна преподавателска работа за учителските длъжности от V до VIII клас може да се допълва до 4 часа седмично с часове по самоподготовка при целодневна организация на учебния ден, които се приравняват към нормата за преподавателска работа за учебния предмет и/или за учителска длъжност в I - IV клас, за който е открито мястото.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Когато учебните часове по предмета "технологии" са по профила, по който се извършва обучението, те се приравняват към минималната норма за задължителна преподавателска работа по съответния профилиращ учебен предмет.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Часовете по безопасност на движението от I до VIII клас се привеждат към минималната норма задължителна преподавателска работа 720 часа годишно.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Часовете за производствената практика на учениците (30 часа седмично) се приравняват на 18 часа по теория или 24 часа по учебна практика за упражняване на ръководни и контролни функции от учителите.

(7) (Нова - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Минималната норма задължителна преподавателска работа за длъжността корепетитор в училищата по изкуствата, които осъществяват подготовка за придобиване на професионална квалификация по професиите музикант-инструменталист, музикант-вокалист, балетист и танцьор, може да включва до 36 учебни часа, провеждани като публична сценична дейност с ученици.

Чл. 8. (Изм. - ДВ, бр. 16 от 2015 г., в сила от 27.02.2015 г.) (1) Учебният час по учебния предмет физическо възпитание и спорт, който се използва за организиране и провеждане на спортни дейности и на открито, се включва в изискванията за откриване на работно място по чл. 4.

(2) Когато учебните часове са недостатъчни за откриване на работно място, учебният час по ал. 1 може да се възлага над минималната норма задължителна преподавателска работа на педагогическия персонал, който отговаря на изискванията за заемане на учителска длъжност по учебния предмет физическо възпитание и спорт.

Чл. 9. (1) Учебните часове, които са недостатъчни за откриване на работно място, може да се определят над минималната норма задължителна преподавателска работа на педагогическия персонал в училището, но не повече от половин минимална норма.

(2) (Нова - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) В случаите по ал. 1 часовете по

учебните предмети от класовете от началния етап от основната степен на образование се възлагат приоритетно на лицата, които отговарят на изискванията за заемане на учителски длъжности в I - IV клас.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г., предишна ал. 2 - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) На помощник-директора по административно-стопанската дейност може да се определят учебни часове, които са недостатъчни за откриване на работно място, ако отговаря на изискванията за заемане на учителска длъжност.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.) Учебните часове, които са недостатъчни за откриване на работно място, може да се възлагат като лекторски включително и на външни лица.

Чл. 10. (1) Преподавателската работа на педагогическите кадри в училищата се планира през юни в списък - образец № 1, и се утвърждава от директора не по-късно от 30 септември след съгласуване с началника на инспектората по образование.

(2) Преподавателската работа на педагогическите кадри в детските градини и обслужващите звена - извънучилищни педагогически учреждения, се планира съответно в списък - образец № 2, и в списък - образец № 1а, и се утвърждава в срока по ал. 1 от:

1. директора на детската градина или обслужващото звено след съгласуване с началника на регионалния инспекторат по образованието - когато се прилага системата на делегираните бюджети;

2. началника на регионалния инспекторат по образование след съгласуване с финансиращия орган - когато не се прилага системата на делегираните бюджети.

(3) Промени в разпределението на преподавателската работа през учебната година се допускат:

1. при разформиране на паралелка или група в случаите, определени с нормативен акт;

2. при прекратяване на трудовото правоотношение с учител;

3. когато се налага възстановяване от съда на незаконно уволнен служител;

4. когато се налага, поради заемането на длъжността "директор" от лице, чиято професионална квалификация не позволява изпълнението на утвърдената норма за преподавателска работа на директора;

5. при намаляване на числеността на персонала при условията и по реда на чл. 13.

(4) Промените по ал. 3 се утвърждават при условията и по реда на ал. 1 и 2.

Чл. 11. Когато през учебната година трудовото правоотношение с учител се прекрати или при отсъствие на учител, новопостъпилият или заместващият учител изпълнява оставащата част от годишната норма за преподавателска работа.

Раздел III.

Численост на персонала

Чл. 12. (1) Числеността на персонала се утвърждава в списък - образец № 1, списък - образец № 2, и списък - образец № 1а, за всяка учебна година от директора на училището, на детската градина или на обслужващото звено в рамките на средствата по делегирания бюджет. За детските градини и обслужващите звена, които не прилагат системата на делегираните бюджети, числеността на персонала се утвърждава от финансиращия орган.

(2) Числеността на персонала се определя, като приоритетно се осигуряват работните

места за педагогически специалисти, за да се гарантира изпълнението на учебния план в училищата, дейностите по отглеждане, възпитание и обучение в детските градини и педагогическите дейности в извънучилищните педагогически учреждения.

(3) (Нова - ДВ, бр. 4 от 2010 г.) При определяне и утвърждаване на числеността на педагогическия персонал се спазват нормите за максималния брой работни места, които може да бъдат разкрити за длъжността "главен учител" и "главен възпитател", определени в приложение № 3

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 4 от 2010 г.) Промени в числеността на педагогическия персонал може да се извършват по време на цялата учебна година при условията и по реда на чл. 10.

(5) (Предишна ал. 4 - ДВ, бр. 4 от 2010 г.) Промени в числеността и длъжностите на непедагогическия персонал по изключение може да се извършват по време на цялата учебна година.

Чл. 13. (1) Към първо число на всеки календарен месец директорите на детските градини, на училищата или на обслужващите звена, които прилагат системата на делегираните бюджети, са длъжни да установят дали имат просрочени финансови задължения.

(2) Когато при условията на ал. 1 се установят просрочени задължения повече от 1/12 от утвърдения бюджет, в 7-дневен срок от установяването директорът уведомява първостепенния разпоредител с бюджетни кредити и му предлага за утвърждаване план за намаляване на разходите.

(3) При неутвърждаване на плана по ал. 2 или при повторно установяване на просрочени задължения повече от 1/12 от утвърдения бюджет директорът предлага нов план за намаляване на разходите, който задължително включва и намаление на числеността на персонала.

Допълнителни разпоредби

§ 1. Персоналът за медицинското обслужване на детските градини, яслени групи към тях и училищата се определя по ред, установен от министъра на здравеопазването.

Заклучителни разпоредби

§ 2. Наредбата се издава на основание чл. 42, ал. 3 от Закона за народната просвета и отменя Наредба № 5 от 2002 г. за нормите за задължителна преподавателска работа и нормативите за численост на персонала в системата на народната просвета (обн., ДВ, бр. 51 от 2002 г.; изм. и доп., бр. 83 от 2004 г.).

Заклучителни разпоредби

КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 3 ОТ 2008 Г. ЗА НОРМИТЕ ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛСКА РАБОТА И РЕДА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЧИСЛЕНОСТТА НА ПЕРСОНАЛА В СИСТЕМАТА НА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА
(ОБН. - ДВ, БР. 63 ОТ 2014 Г., В СИЛА ОТ УЧЕБНАТА 2014 - 2015 Г.)

§ 2. Наредбата влиза в сила от учебната 2014 - 2015 г.

Заклучителни разпоредби

КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 3 ОТ 2008 Г. ЗА НОРМИТЕ ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛСКА РАБОТА И РЕДА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЧИСЛЕНОСТТА НА ПЕРСОНАЛА В СИСТЕМАТА НА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА
(ОБН. - ДВ, БР. 16 ОТ 2015 Г., В СИЛА ОТ 27.02.2015 Г.)

§ 2. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Заключителни разпоредби

КЪМ НАРЕДБА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА НАРЕДБА № 3 ОТ 2008 Г. ЗА НОРМИТЕ ЗА ПРЕПОДАВАТЕЛСКА РАБОТА И РЕДА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЧИСЛЕНОСТТА НА ПЕРСОНАЛА В СИСТЕМАТА НА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА

Заключителни разпоредби

(ОБН. - ДВ, БР. 75 ОТ 2015 Г., В СИЛА ОТ 29.09.2015 Г.)

§ 6. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение № 1 към чл. 3, ал. 7

(Изм. - ДВ, бр. 4 от 2010 г., предишно Приложение № 1 към чл. 3, ал. 6 - ДВ, бр. 17 от 2012 г., изм. - ДВ, бр. 63 от 2014 г., в сила от учебната 2014 - 2015 г., изм. - ДВ, бр. 75 от 2015 г., в сила от 29.09.2015 г.)

Минимална задължителна норма за преподавателска работа

Длъжности	Минимална норма за задължителна преподавателска работа (часа)	В т. ч. индивидуална работа с деца
1. Директор на детска градина, училище, обслужващо звено	72	
2. Учителска длъжност в детска градина, обединено детско заведение		
2.1. Учителска длъжност в детска градина	30 седмично	
2.2. Учителска длъжност по музика (по ритмика)	24 седмично	
3. Учителска длъжност в I - IV клас	21 седмично	
4. Учителска длъжност по чужд език в I - IV клас	648 годишно	
5. Учителска длъжност в V - XI (XII, XIII) клас		
5.1. български език и литература, математика, чужди езици, информатика, общотехнически и специални учебни предмети	648 годишно	
5.2. физика, химия, биология, астрономия, история,	684 годишно	

география, философия			
5.3.	музика, корепетиция, изобразително изкуство, физкултура (спорт), хореография	720 годишно	
5.4.	труд и техника, технологии - при непрофилирано обучение	792 годишно	
5.5.	учебна практика, лабораторна практика, кормилни упражнения, (управление на МПС и др.)	864 годишно	
5.6.	производствена практика	18/24 седмично	
5.7.	учителска длъжност: рехабилитатор на слуха и говора, учителска длъжност за подпомагане на зрително затруднени деца, логопед и учителска длъжност за обучение на ученици с умствена изостаналост и множество увреждания, за обучение на ученици с увреден слух и множество увреждания или за обучение на ученици с нарушено зрение и множество увреждания	21 седмично	
6.	Учител-методик по:		
6.1.	чужд език, професионално образование (когато преподава по теория)	400 годишно	
6.2.	професионално образование (когато преподава по практика)	600 годишно	
7.	Учителска длъжност в извънучилищни педагогически учреждения по:		
7.1.	природо-математически дисциплини, приложно-технически дисциплини, селскостопански дисциплини, литературно творчество	720 годишно	72
7.2.	хуманитарни и обществени дисциплини	720 годишно	
7.3.	изобразително изкуство, театрално изкуство, танцово изкуство, музикално изкуство,	720 годишно	80

	кино- и фотоизкуство	
7.4.	лечебна физкултура, колективен спорт, туризъм	720 годишно
8.	Възпитателски длъжности, педагогически съветник, ресурсни учители	30 седмично
9.	Ръководител на компютърен кабинет:	
9.1	в училища с до 7 паралелки	360 годишно
9.2.	в училища с над 7 паралелки	288 годишно
10.	Ръководител на филиал в МУЦТПО	396 годишно
11.	Помощник-директор	
11.1.	помощник-директор по учебната дейност, помощник-директор по учебно-производствената дейност, помощник-директор по спортна подготовка	216 годишно

Забележка. За минимална норма задължителна преподавателска работа за учебните часове от свободноизбираемата подготовка се приема минималната норма за учебния предмет с най-близко учебно съдържание.

Приложение № 2 към чл. 7, ал. 1

Коефициенти за привеждане на учебните часове по учебни предмети с различна норма за задължителна преподавателска работа

Норма, която се приравнява	Норма, към която се приравнява	Коефициент на приравняване
648	648	1,00
648	684	0,95
648	720	0,90
648	792	0,82
648	864	0,75
684	648	1,06
684	684	1,00
684	720	0,95
684	792	0,86
684	864	0,79
720	648	1,11
720	684	1,05
720	720	1,00
720	792	0,91
720	864	0,83
792	648	1,22
792	684	1,16
792	720	1,10
792	792	1,00

792	864	0,92
864	648	1,33
864	684	1,26
864	720	1,20
864	792	1,09
864	864	1,00

Приложение № 3 към чл. 12, ал. 3

(Ново - ДВ, бр. 4 от 2010 г.)

Норми за максималния брой работни места, които може да бъдат разкривани за длъжността "главен учител" и "главен възпитател"

Звено от системата на народната просвета	Мярка	Брой	Максимален брой работни места за длъжността "главен учител"	Максимален брой работни места за длъжността "главен възпитател"
1	2	3	4	5
1. Детска градина	брой групи	от 1 до 3 включително	не се разкрива	-
		от 4 до 9 включително	1	-
		10 и над 10	2	-
		над 50	3	-
2. Училище	брой работни места за длъжностите от педагогическия персонал с изключение на директора и помощник-директорите	до 5 включително	не се разкрива	не се разкрива
		от 6 до 20 включително	1	не се разкрива
		над 20	общият брой на работните места за длъжностите "главен учител" и "главен възпитател" не може да надвишава 7 на сто от общия брой на работните места, разкрити за длъжностите от педагогическия персонал в училището, с изключение на директора и помощник-директорите	
3. Обслужващо звено по чл. 33а, ал. 1, т. 2 ЗНП	брой работни места за длъжностите от педагогическия персонал с изключение на директора и помощник-директорите	до 5 включително	не се разкрива	не се разкрива
		от 6 до 20 включително	1	1
		над 20	общият брой на работните места за длъжностите "главен учител" и "главен възпитател" не може да	

		надвишава 7 на сто от общия брой на работните места, разкрити за длъжностите от педагогическия персонал в обслужващото звено, с изключение на директора и помощник-директорите
--	--	---